

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2007-2008

10 APRIL 2008

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 20 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken

(Ingediend door mevrouw Christine Defraigne en de heer Berni Collas)

TOELICHTING

De wet van 15 juni 1935 bestaat intussen meer dan zeventig jaar en is reeds meermaals gewijzigd, laatst nog op 18 december 2006.

Ondanks deze vele aanpassingen blijven er bepaalde lacunes bestaan. Deze lacunes vinden hun oorsprong in de goedkeuring van de wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur, die verschillende artikelen van de vroegere wet wijzigt.

Deze tekortkomingen zijn recent nog tot uiting gekomen naar aanleiding van het nare voorval dat een rechtzoekende te beurt is gevallen.

Eind 2007 heeft de kamer van inbeschuldigingstelling van Luik beslist om een Nederlandstalige die werd beschuldigd van een moord op het grondgebied van de provincie Luik, door te verwijzen naar het hof van assisen van de provincie Limburg.

Een beschuldigde die moet verschijnen voor het hof van assisen heeft, indien hij de taal van de rechtspleging niet kent of indien hij zich beter in een andere taal kan uitdrukken, het recht om te vragen dat het proces in zijn eigen taal verloopt, op voorwaarde dat het om een van de drie landstalen gaat. Artikel 20 van de wet van 15 juni 1935 voorziet namelijk in die mogelijkheid.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2007-2008

10 AVRIL 2008

Proposition de loi modifiant l'article 20 de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire

(Déposée par Mme Christine Defraigne et M. Berni Collas)

DÉVELOPPEMENTS

En plus de septante ans d'existence, la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire a subi de nombreuses modifications, la dernière date du 18 décembre 2006.

Ces nombreux remaniements ont néanmoins laissé subsister certaines lacunes. Ces dernières trouvent leur origine dans l'adoption de la loi du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'État et qui a modifié plusieurs articles de l'ancienne loi.

Ces carences viennent d'être mise en évidence à l'occasion de la mésaventure survenue à un justiciable.

À la fin de l'année 2007, la chambre des mises en accusation de Liège a décidé d'autoriser le renvoi devant la cour d'assises de la province du Limbourg, d'un néerlandophone, accusé d'avoir commis un meurtre sur le territoire de la province de Liège.

Un accusé amené à comparaître devant la cour d'assises bénéficie, au cas où il ne connaît pas la langue de la procédure ou qu'il s'exprime mieux dans une autre langue, du droit de demander que la procédure se déroule dans sa langue, à condition qu'il s'agisse d'une des trois langues nationales. Cette faculté est prévue par l'article 20 de la loi du 15 juin 1935.

In dergelijk geval wordt de beschuldigde doorverwezen naar het hof van assisen van een van de provincies waar de rechtspleging in zijn eigen taal plaatsvindt.

Artikel 19 van de wet op het gebruik der talen stelt de taal van de rechtspleging voor elke provincie van het land vast :

Eerste lid: voor de hoven van assisen van de provincies Henegouwen, Luxemburg, Namen en Waals-Brabant wordt de rechtspleging in het Frans gevoerd.

Tweede lid: voor de hoven van assisen van de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg wordt de rechtspleging in het Nederlands gevoerd.

Derde lid: voor het hof van assisen van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad wordt de rechtspleging in het Frans of in het Nederlands gevoerd en voor het hof van assisen van de provincie Luik in het Frans of in het Duits naar gelang van de taal door de beschuldigde gebruikt voor zijn verklaringen in het onderzoek.

De Nederlandstalige beschuldigde die was verwezen naar het hof van assisen van Luik, waar de rechtspleging in het Frans of het Duits moet worden gevoerd, heeft bijgevolg voor de kamer van inbeschuldigingstelling van Luik gebruik gemaakt van zijn recht om zijn doorverwijzing naar een hof van assisen van een Nederlandstalige provincie te vragen, teneinde het proces in het Nederlands te kunnen volgen.

Indien men echter artikel 20 van de wet aandachtig leest, stelt men vast dat de mogelijkheid om de doorverwijzing te vragen niet bestaat wanneer de beschuldigde moet verschijnen voor het hof van assisen van de provincie Luik, in tegenstelling tot wat wordt bepaald voor de hoven van assisen van de andere provincies.

Het eerste lid van artikel 20 van de wet bepaalt in wezen dat de beschuldigde die alleen Nederlands kent of zich gemakkelijker in die taal uitdrukt en die voor het hof van assisen van een van de in artikel 19, eerste lid, genoemde provincies (Franstalige hoven van assisen) moet worden gebracht, desgevraagd door de kamer van inbeschuldigingstelling naar het hof van assisen van een van de in artikel 19, tweede lid, genoemde provincies (Nederlandstalige hoven van assisen) zal worden verwezen, of naar het hof van assisen van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Wanneer we echter kijken naar artikel 19, eerste lid, stellen we vast dat de provincie Luik niet wordt vermeld. Deze provincie wordt behandeld in een afzonderlijk lid, aangezien de rechtspleging voor het hof van assisen van Luik ofwel in het Frans, ofwel in

Dans pareil cas, l'accusé est renvoyé devant la cour d'assises d'une des provinces où la procédure se déroule dans sa langue.

L'article 19 de la loi concernant l'emploi des langues détermine la langue de la procédure pour chaque province du pays :

Alinéa 1er : devant les cours d'assises des provinces du Hainaut, du Luxembourg, de Namur et du Brabant wallon, la procédure est faite en français.

Alinéa 2 : devant les cours d'assises des provinces d'Anvers, de la Flandre orientale, de la Flandre occidentale, du Brabant flamand et du Limbourg, la procédure est faite en néerlandais.

Alinéa 3 : devant la cour d'assises de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale, la procédure est faite en français ou en néerlandais et devant la cour d'assises de la province de Liège, en français ou en allemand, selon la langue dont l'accusé s'est servi à l'instruction pour ses déclarations.

L'accusé néerlandophone renvoyé devant la cour d'assises de Liège où la procédure doit se dérouler en français ou en allemand, a donc usé, devant la chambre des mises en accusation de Liège, de son droit de demander le renvoi devant une cour d'assises d'une province néerlandophone afin de bénéficier de la procédure en néerlandais.

Or, si on lit attentivement l'article 20 de la loi, la possibilité de solliciter le renvoi n'existe pas lorsque l'accusé comparait devant la cour d'assises de la province de Liège, contrairement à ce qui est prévu pour les cours d'assises des autres provinces.

L'alinéa 1er de l'article 20 de la loi prévoit, en réalité, que l'accusé ne connaissant que le néerlandais ou s'exprimant plus facilement dans cette langue et devant être traduit devant la cour d'assises d'une des provinces indiquées à l'article 19, alinéa 1er (cours d'assises francophones), est, s'il le demande, renvoyé par la chambre des mises en accusation devant la cour d'assises d'une des provinces indiquées à l'article 19, alinéa 2 (cour d'assises néerlandophones) ou devant la cour d'assises de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

Cependant, si l'on se réfère à l'article 19, alinéa 1er, on constate que la province de Liège n'est pas mentionnée. Celle-ci fait l'objet d'un alinéa distinct, étant donné que la procédure devant la cour d'assises de Liège peut avoir lieu soit en français, soit en

het Duits kan worden gevoerd. Dit valt te verklaren door de specifieke taalsituatie in de provincie Luik, die de Duitstalige Gemeenschap omvat.

Door in te gaan op het verzoek tot doorverwijzing naar een hof van assisen waar het Nederlands als proceduretaal wordt gehanteerd, heeft de kamer van inbeschuldigingstelling van Luik de letterlijke betekenis van de wet niet nageleefd. De advocaten van de burgerlijke partij hebben dan ook onmiddellijk een cassatieberoep tegen de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling ingesteld.

Het Hof van Cassatie heeft hierover nog geen arrest gewezen, maar aangezien het Hof enkel bevoegd is om zich uit te spreken over juridische kwesties, is de kans groot dat het Hof de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling verbreekt en het dossier naar een ander college doorverwijst. Dit college zou logischerwijs de door de beschuldigde gevraagde bevoegdheid van een Vlaams rechtscollege moeten afwijzen en de zaak voor het hof van assisen van Luik brengen, waarbij de beschuldigde in deze omstandigheden moet besluiten de rechtspleging in het Frans te volgen en een vertaling van het dossier en de debatten krijgt.

Hoewel dit scenario wettelijk niet kan worden betwist, kan er toch kritiek worden geuit op de onrechtvaardige en discriminerende aard van de situatie.

In de huidige wetgeving komt het erop neer dat een Nederlandstalige beschuldigde die wordt vervolgd voor het hof van assisen van een andere Waalse provincie dan die van Luik steeds kan worden doorverwezen naar een Vlaams hof van assisen indien hij aantoonbaar dat hij het Frans onvoldoende beheerst. Hetzelfde geldt voor een Franstalige of een Duitstalige die wordt vervolgd voor een hof van assisen waar een andere taal dan zijn moedertaal wordt gehanteerd.

Een Nederlandstalige beschuldigde die wordt vervolgd voor het hof van assisen van de provincie Luik kan daarentegen dit recht niet doen gelden en moet zich tevredenstellen met een vertaling van het dossier en de debatten.

Bovendien ligt de huidige formulering van artikel 20 aan de grondslag van een andere anomalie. Een Franstalige die wordt vervolgd voor een Nederlandstalig hof van assisen kan in geen enkel geval worden doorverwezen naar het hof van assisen van Luik, aangezien dit niet wordt vermeld in het eerste lid van artikel 19.

Artikel 20 bevat dus wel degelijk lacunes die een ongelijke situatie tussen de rechtzoekenden met zich meebrengen.

Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling waarin de doorverwijzing wordt toegestaan, komt

allemand. Cela, en raison de la spécificité linguistique de la province de Liège, qui inclut la communauté germanophone.

En accédant à la demande de renvoi devant une cour d'assises utilisant le néerlandais comme langue procédurale, la chambre des mises en accusation de Liège n'a pas respecté la loi au sens littéral. Les avocats de la partie civile se sont dès lors empressés d'exercer un pourvoi en cassation à l'encontre de la décision de la chambre des mises en accusation.

La Cour de cassation n'a pas encore été amenée à rendre son arrêt sur le sujet mais il y a de fortes chances que, compétente uniquement pour se prononcer sur les questions de droit, elle casse la décision de la chambre des mises en accusation et renvoie le dossier devant un autre siège. Ce dernier devrait en toute logique, refuser la compétence d'une juridiction flamande invoquée par l'accusé et porter l'affaire devant la cour d'assises de Liège, l'accusé devant, dans ces conditions, se résoudre à poursuivre la procédure en français et se voir octroyer une traduction du dossier et des débats.

Si, légalement, ce scénario ne peut être soumis à contestation, il y a lieu tout de même d'émettre des critiques à propos du caractère inéquitable et discriminatoire de la situation.

La législation actuelle est telle qu'un accusé néerlandophone poursuivi devant la cour d'assises d'une province wallonne autre que celle de Liège, pourra toujours être renvoyé devant une cour d'assises flamande s'il démontre qu'il n'a pas de connaissance suffisante du français. Il en ira de même pour un francophone ou un germanophone attiré devant une cour d'assises utilisant une autre langue que sa langue maternelle.

En revanche, un accusé néerlandophone poursuivi devant la cour d'assises de la province de Liège ne pourra pas se prévaloir de ce droit et devra se contenter d'une traduction du dossier et des débats.

Par ailleurs, la rédaction actuelle de l'article 20 est la source d'une autre anomalie. Un francophone, accusé devant une cour d'assises néerlandophone, ne peut en aucun cas, être renvoyé devant la cour d'assises de Liège, puisque celle-ci ne figure pas dans l'alinéa 1er de l'article 19.

L'article 20 contient donc bel et bien des lacunes qui provoquent une situation inégale entre les justiciables.

L'arrêt de la chambre des mises en accusation autorisant le renvoi, bien qu'« illégal », répond à un

tegemeet aan het streven naar billijkheid en eerbiedigt de ratio legis, al is de doorverwijzing strikt genomen « onwettig ». Het was immers geenszins de bedoeling van de toenmalige wetgevers om op het gebied van taal een afwijkende situatie te creëren voor het hof van assisen van Luik ten aanzien van Franstalige en Nederlandstalige beschuldigen.

Indien deze kwestie bij het Grondwettelijk Hof aanhangig zou worden gemaakt, is de kans groot dat het Hof zou oordelen dat het hier om discriminatie gaat.

Om deze redenen wordt in dit wetsvoorstel voorgesteld om aan artikel 20, eerste lid, van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken de mogelijkheid toe te voegen dat een Nederlandstalige beschuldigde die wordt vervolgd voor het hof van assisen van Luik de kamer van inbeschuldigingstelling vraagt om te worden doorverwezen naar het hof van assisen van een van de in artikel 19, tweede lid, genoemde provincies (hoven van assisen van de provincies Antwerpen, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Limburg) of naar het hof van assisen van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad.

Het voorstel bepaalt tevens dat een Franstalige beschuldigde die voor een Nederlandstalig hof van assisen wordt gebracht en die enkel Frans kent of zich gemakkelijker in die taal uitdrukt, de kamer van inbeschuldigingstelling kan vragen om te worden doorverwezen naar een Franstalig hof van assisen, met inbegrip van het hof van assisen van Luik, wat momenteel niet kan.

*
* *

souci d'équité et respecte l'esprit de la loi. Il n'était, en effet, aucunement question dans l'esprit des législateurs de l'époque de créer, en matière linguistique, une situation dérogatoire pour la cour d'assises de Liège à l'égard des accusés francophones et néerlandophones.

Si la Cour constitutionnelle devait être saisie de la question, il y a fort à parier qu'elle jugerait le cas de figure discriminatoire.

C'est pour ces raisons que la présente proposition préconise de rajouter à l'article 20, alinéa 1er, de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire, la possibilité pour l'accusé néerlandophone poursuivi devant la cour d'assises de Liège de demander à la chambre des mises en accusation le renvoi devant la cour d'assises d'une des provinces indiquées à l'article 19, alinéa 2 (cours d'assises des provinces d'Anvers, de la Flandre orientale, de la Flandre occidentale, du Brabant flamand et du Limbourg) ou devant la cour d'assises de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale.

La proposition prévoit également que l'accusé francophone, traduit devant une cour d'assises néerlandophone, qui ne connaît que le français ou qui s'exprime plus facilement dans cette langue, pourra demander à la chambre des mises en accusation le renvoi devant une cour d'assises francophone incluant la cour d'assises de Liège, ce qui lui est actuellement refusé.

Christine DEFRAIGNE.
Berni COLLAS.

*
* *

WETSVOORSTEL

 Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 20 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, wordt gewijzigd als volgt :

1° in het eerste lid, worden tussen de woorden « een der in artikel 19, eerste lid aangeduide provinciën » en de woorden « moet worden gebracht » de woorden « of van de provincie Luik » ingevoegd;

2° in het tweede lid, worden tussen de woorden « van een der in artikel 19, eerste lid aangeduide provinciën » en de woorden « worden verwezen » de woorden « of van de provincie Luik » ingevoegd.

25 januari 2008.

PROPOSITION DE LOI

 Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Art. 2

À l'article 20 de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire les modifications suivantes sont apportées :

1° à l'alinéa 1er, entre les mots « à l'article 19, alinéa premier » et les mots « est, s'il le demande, » sont insérés les mots « ou devant la cour d'assises de la province de Liège »;

2° à l'alinéa 2, entre les mots « à l'article 19, alinéa 1er » et les mots « ou devant la cour d'assises de l'arrondissement administratif de Bruxelles-Capitale » sont insérés les mots « , devant la cour d'assises de la province de Liège ».

25 janvier 2008.

Christine DEFRAIGNE.
Berni COLLAS.